

N:o 91.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 35 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; gifven Stockholms slott den 6 mars 1908.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 35 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Förslag

till

Lag

*om ändrad lydelse af 35 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891
angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.*

Härigenom förordnas, att 35 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skola erhålla följande ändrade lydelse:

35 §.

Årligen skall vägsyn hållas af länsman med biträde af två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller, med afseende på skiljaktiga förhållanden, varder, efter landstingets hörande, af Konungens befallningshafvande bestämd för hela länet eller delar däraf.

Kungörelse om vägsyn skall minst åtta dagar före syneförrättningen och, där så ske kan, å två på hvarandra följande söndagar offentliggöras, och bör därvid bestämmas ej mindre dagen och timmen, då den på hvarje ställe tager sin början, än äfven huru stor del af vägen hvarje dag kommer att besiktigas.

Öfver syneförrättningen föres protokoll, hvori antecknas för hvarje väglott befunna brister i vägunderhållet med angifvande af det sätt för deras afhjälpande, som synemännen finna lämpligast.

Underrättelse om nämnda brister och de föreslagna åtgärderna för deras afhjälpande meddelas de väghållningsskyldiga genom kungörelse, som skall uppläsas sist å andra söndagen efter syneförrättningens slut eller, om gudstjänst då ej hålles, å först infallande med gudstjänst förenad söndag samt därefter vara tillgänglig å det ställe inom socknen, som för sådant ändamål af kommunalstämma utses; skolande länsmanen därjämte inom samma tid tillställa vägstyrelsen utdrag af kungörelsen, i hvad den rör vid synen befunna brister i det vägunderhåll, som åligger vägkassan. I kungörelsen utsättes viss dag, ej tidigare än åtta dagar

från kungörelsens uppläsande, då efterbesiktning för utrönande, huruvida de anmärkta bristerna blifvit botade, skall, på sätt nedan sägs, hållas. Kungörelsen skall tillika innehålla föreläggande för vederbörande väghållare eller vägfogde att till nämnda dag hafva bristerna botade, vid äfventyr, om sådant underlåtes, af böter enligt 77 § samt påföljd därjämte att bristerna emot lega afhjälpas.

Efterbesiktningen förrättas af länsmanen med samma antal nämndemän som förut sagts. Öfver besiktningen föres protokoll, hvori antecknas för hvarje väglott kvarstående brister i vägunderhållet och det penningbelopp, hvartill kostnaden för deras afhjälpande uppskattas.

Kan ej för kostnad, som sålunda beräknats, lega af länsmanen under hand åstadkommas, varde arbetet utbjudet på offentlig auktion, som hålles af länsmanen och kungöres i sockenkyrkan minst fyra dagar förut. Göres då ej anbud, som af länsmanen pröfvas antagligt, äge han på annat lämpligt sätt besörja om arbetets utförande.

Stanna vid vägsyn eller efterbesiktning förrättningsmännen i olika meningar, gälle hvad de flesta säga. Har hvar sin särskilda mening, gälle länsmannens.

Nämndeman, som biträder vid vägsyn eller efterbesiktning, skall för förrättningen åtnjuta ersättning enligt gällande resereglemente, dock att dagtraktamente ej må beräknas. Den sålunda utgående ersättningen bestrides till hälften ur vägkassan och till andra hälften af statsmedel.

Tillfälliga emellan de årliga vägsynerna uppkomna brister skall, där saken sådant uppskof tåla kan, väghållare eller vägfogde anmanas att inom viss kort tid afhjälpa, vid äfventyr, som ofvan är nämndt. Försittes den tid, eller är bristen af beskaffenhet, att dröjsmål med dess afhjälpande kan medföra våda för vägförande, låte länsmanen ofördröjligen på lämpligt sätt bota skadan.

Kostnad för väglagning, som enligt denna paragraf genom länsmannens föranstaltande utföres, äge han hos vederbörande väghållare eller vägfogde omedelbart uttaga; dock, hvad angår botande af tillfälliga brister, ej till större belopp än kronofogden, efter granskning af kostnadsräkningen, godkänner.

80 §.

Den, som med vägstämmas beslut ej nöjes, äge däröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom tid, som nedan sägs; och varde den tid räknad från det sådant tillkännagifvande att stämma

hållits, hvarom i 52 § förmäles, blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst.

I enahanda ordning och inom nedan angifna tid må klagan föras öfver vägdelning och särskilda nämndens uppskattning; skolande besvärstiden räknas, där fråga är om vägdelning enligt 45 §, från det klaganden erhållit sådan underrättelse, hvarom i samma paragraf stadgas, samt, där besvären afse annan vägdelning eller särskilda nämndens uppskattning, i förra fallet från det kungörelsen om vägdelningens avslutande och i senare fallet från det den i 51 § omförmälda länskungörelse blifvit i distriktets kyrkor uppläst.

I alla ofvannämnda fall skola besvären, vid talans förlust, ingifvas, i mål från Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län inom fyrtifem dagar och i mål från öfriga orter inom riket inom trettio dagar, dock att menighet, som klagar, äger åtnjuta femton dagars längre besvärstid.

Finner för pröfning af besvär öfver vägdelning Konungens befallningshafvande nödigt låta anställa syn; äge Konungens befallningshafvande förordna ojäfvig landtmätare eller annan lämplig person att med biträde af två tillkallade jämväl ojäfviga gode män sådan syn hålla. Kostnaden för förrättningen skall förskjutas af vägkassan, men stannar på den, som vid sakens slut därtill skyldig pröfvas.

Väghållare, som är missnöjd med åläggande vid vägsyn eller med beslut vid efterbesiktning, hvarigenom han förklarats icke hafva ställt sig till efterrättelse honom meddeladt föreläggande att bota brist, äge däröfver föra klagan hos Konungens befallningshafvande, i förra fallet inom femton dagar från den dag, underrättelse om åläggandet blifvit, på sätt i 35 § sägs, i socknens kyrka uppläst, och i senare fallet inom samma tid från den dag, då efterbesiktningen förrättats. Ej må klagan, hvarom nyss är sagdt, verka uppehåll med verkställigheten af åläggande vid vägsyn eller hindra uttagande af kostnad för väglagning i den ordning, hvarom i 35 § sista stycket förmäles, med mindre Konungens befallningshafvande annorlunda förordnar.

Har beslut vid vägsyn eller efterbesiktning fattats i strid mot länsmannens mening, äger denne underställa detsamma Konungens befallningshafvandes pröfning.

Öfver Konungens befallningshafvandes beslut i fråga, som i denna lag omförmäles, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD.

Departementschefen, statsrådet Alfred Petersson anförde efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

I underdånig skrifvelse den 20 maj 1903, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, har Riksdagen, bland annat, gjort framställning om utredning och förslag i fråga om ersättning åt nämndemän för biträde vid vägsyner.

Härom innehåller Riksdagens berörda skrifvelse följande.

Uti två inom Riksdagen väckta, med afseende å yrkandet och det väsentliga af motiveringen lika lydande motioner hade föreslagits, att Riksdagen ville besluta, att nämndeman för biträde vid vägsyner tillerkändes resekostnads- och traktamentsersättning enligt femte klassen af gällande resereglemente.

*Riksdagens
skrifvelse
den 20 maj
1903.*

Till stöd för detta yrkande hade uti motionerna anförts följande.

Det vore ett obestridligt faktum, att nämndemän i och för sin tjänstgöring tillskyndades kostnader dels genom förlusten af flera arbetsdagar, dels för resor fram och åter till vederbörande förrättningsställen och dels slutligen för vivre m. m. under förrättningsdagarna, hvilka kostnader för flertalet nämndemän verkade i hög grad betungande. En lindring härutinnan hade visserligen beredts nämndemännen genom nådiga kungörelsen den 30 december 1863, enligt hvilken nämndemän tillerkänts rätt till godtgörelse för vissa extra förrättningar, och genom nådiga kungörelsen den 3 juni 1892, hvori stadgats rätt för nämndemän till skjutsersättning för biträde vid brottmålsrannsakingar å urtima ting eller extra rättegångsdag under lagtima ting, men däremot utginge icke någon ersättning till nämndemän för deras ordinarie tingstjänstgöring eller för deras biträde vid vägsyner.

Då frågan om godtgörelse åt nämndemän för deras ordinarie tjänstgöring så nyligen som år 1902 varit under Riksdagens behandling, ville motionärerna för närvarande inskränka sig till att påvisa behovet af ersättning åt nämndemän för deras biträde vid vägsyner.

Motioner i syfte att bereda nämndemän ersättning för sistnämnda åliggande hade flera gånger blifvit väckta inom Riksdagen, men hittills städse afslagits. Såsom skäl för afslagsyrkandet hade hufvudsakligen anförts: att biträdandet vid vägsyner vore att anse såsom ett kommunalt uppdrag, enär ersättning för nämnda förrättning inom ej få trakter af riket utginge af de kommuner, som valt nämndemännen; att nämndemännen åtnjöte vissa af ålder beviljade friheter; att skyldigheten att biträda vid vägsyner föreskrefves redan i 1734 års lag, hvarför nämndemännen genom denna bestämmelses intagande i nu gällande väglag ej tillfogades något ytterligare besvär utöfver hvad som redan förut varit stadgadt; samt att nämndemansbefattningen vore ett förtroendeuppdrag.

För att påvisa ohållbarheten af dessa skäl hade i motionerna följande erinringar framställts.

Därest åliggandet för nämndemän att biträda vid vägsyner vore ett kommunalt uppdrag, skulle detta förutsätta, att uppdraget ej sträckte sig utöfver den kommun, som valt nämndemannen. Men nu vore, såsom bekant, nämndemännens biträdande vid vägsyner ej inskränkt till någon viss kommun, utan omfattade i allmänhet hela distriktet eller delar däraf. Den omständigheten, att åtskilliga kommuner tillerkänt sina nämndemän ersättning för ifrågavarande åliggande, borde ej kunna tillmätas annan betydelse, än att man inom dessa kommuner kommit till insikt om behovet af, att nämndemän erhöle ersättning för sitt

berörda uppdrag. Att denna ersättning borde utgå af staten, framginge enligt motionärernas åsikt med all önskvärd tydlighet däraf, att tillsynen öfver vägars byggnad och underhåll fullgjordes af staten genom dess organ, länsmännen, med biträde af nämndemän.

Hvad anginge påståendet, att nämndemännen redan åtnjöte ersättning för sina åligganden genom befrielse från vissa skyldigheter, såsom kronobrefbäring och skjutsskyldighet, saknade detta påstående numera betydelse, sedan kronobrefbäringen genom nådiga kungörelsen den 5 december 1873 upphört och skjutsskyldigheten, eller med andra ord utgörandet af kronoskjuts, med hänsyn till de öfriga samfärdsmedlens utveckling numera sällan ifrågakomme.

Väl vore det sant, att föreskriften om nämndemäns biträdande vid vägsyner ej tillkommit genom nya väglagen, utan funnits intagen redan i 1734 års lag, men frågan gällde här ej *tillkomsten* af detta onus, utan *omfattningen* af detsamma. Under det att ifrågavarande åliggande vid tiden för 1734 års lag varit lätt undanstökadt, helst de allmänna vägarna då varit fåtaliga och af föga utsträckning, kräfde samma åliggande numera i mån af vägarnas ökning i antal och utsträckning en betydande tidsutdräkt och dryga kostnader.

Slutligen hade anförts, att nämndemansuppdraget vore ett förtroendeuppdrag och borde därför ej tillerkännas någon ersättning. Då emellertid flera med nämndemansbefattningen jämförliga förtroendeuppdrag funnes, som vore förenade med ersättning, borde egenskapen af förtroendeuppdrag ej lägga hinder i vägen för tilldelandet af ersättning åt nämndemännen. Fast hellre borde den omständigheten, att nämndemansuppdraget tillika vore ett tvångsuppdrag, som kunde påtvingas en person mot hans vilja, utgöra ett kraftigt manande skäl för, att nämndemän tillerkändes ersättning för de kostnader, som tillskyndades dem i och genom deras tjänstgöring.

Med anledning häraf och då något syntes böra göras för att minska de dryga kostnader, som vore förenade med nämndemansbefattnings fullgörande, framställdes ofvan angifna yrkande.

Vidare anføres i Riksdagens skrifvelse:

Upprepade gånger hade inom Riksdagen väckts motioner i syfte att bereda nämndemän ersättning för deras tjänstgöring i ett eller annat afseende. Ibland hade det gällt deras ordinarie tjänstgöring, ibland deras tjänstgöring vid vägsyner. Dessa framställningar hade städse af Riksdagen afslagits. Senast afslog 1902 års Riksdag, i enlighet med statsutskottets hemställan, ett väckt förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i fråga om bidrag

af statsmedel till rese- och traktamentsersättning åt tjänstförrättande nämndemän. Ehuru Riksdagen vidhölle, att ersättning för ordinarie tjänstgöring icke borde beredas nämndemännen, hade Riksdagen dock icke velat bestrida, att visst fog möjligen kunde anses föreligga för att nämndemän under särskilda förutsättningar erhöle lämplig godtgörelse för biträde vid vägsyner, hvilket åliggande numera torde vara, i synnerhet å vissa orter, afsevärdt mer betungande än före tillämpningen af den nya väglagen och i afseende hvarpå fortfarande gällde bestämmelsen i nådiga förordningen den 30 december 1863, § 2, som stadgade, att ersättning af allmänna medel icke för dylikt biträde utginge. Riksdagen hade likväl icke ansett sig böra bifalla det uti ifrågavarande motioner nu framställda förslag, som förutsatte, bland annat, ändring i gällande författningar, utan ansåge det önskligt, att denna fråga blefve, innan den af Riksdagen företoges till afgörande, gjord till föremål för noggrann utredning; och hade Riksdagen sålunda ansett motionerna böra föranleda Riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om verkställande af en dylik utredning och framläggande af det förslag, som däraf kunde föranledas. Det torde vid en dylik utredning böra, därest till äfventyrs ersättning för nu ifrågavarande biträde finge anses skola nämndemän tillerkännas, tagas under öfvervägande, bland annat, dels huruvida densamma borde utgå helt eller delvis af statsmedel eller af vägkassan, dels huruvida, i betraktande däraf att nämndemansbefattningen vore ett kommunalt förtroendeuppdrag, ersättning borde beviljas annat än för tjänstgöring utom det distrikt, för hvilket nämndemannen blifvit vald, dels, ifall det fortfarande ansåges oundgängligt, att två nämndemän samtidigt biträdde vid synen, huruvida ersättningen borde utgå till mer än den ene af dem, dels ock huruvida icke ersättningen borde inskränkas till allenast skjutsersättning och måhända utgå i förhållande till längden af synad väg.

Riksdagen, som i frågans nuvarande läge icke ansett sig böra vidare än som skett uttala sig i densamma, har, med anledning af hvad sålunda anförts och med föranledande af ofvanberörda motioner, anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under hvilka villkor ersättning kunde beredas nämndemän för deras biträde vid vägsyner samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill Kungl. Maj:t funne förhållandena föranleda.

*Infortrade
yttranden
öfver Riks-
dagens skrif-
velse.*

Öfver Riksdagens framställning hafva Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län afgifvit underdåniga utlåtanden, hvarvid Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i vissa län tillika

öfverlämnat yttranden af kronofogdar, länsmän, vägstyrelser och kommunalstämmor.

Därefter hafva kammarkollegium och statskontoret den 10 juni 1907 i ärendet afgifvit gemensamt underdånigt yttrande.

Jag anhåller att till en början få i korthet redogöra för det hufvudsakliga innehållet i Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utlåtande i detta ärende.

Sammanfattning af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes m. fl:s utlåtanden.

Vidkommande själfva principfrågan, *huruvida någon ersättning öfver hufvud bör tillerkännas nämndemän för här afsedda bestyr*, hafva 1 kronofogde, 4 länsmän och 6 vägstyrelser samt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Älfsborgs län på väsentligen enahanda skäl, som i Riksdagens skrifvelse för denna mening återgifvits, afstyrkt beredande af nämnda ersättning. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län har ansett de medel, som för ändamålet skulle behövas, kunna bättre användas genom att — med afskaffande af nämndemännens biträde vid vägsynerna, hvilka i sin nuvarande form på ett mycket ofullkomligt sätt fyllde det med dem afsedda ändamål att uppgöra en plan för att på billigaste och bästa sätt iståndsätta de allmänna vägarna — anslå berörda medel till aflöningar åt sakkunniga väginpektörer; och då Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge, att beviljandet af ifrågavarande ersättning skulle komma att fördröja införandet af mera tidsenliga och tillfyllestgörande bestämmelser för vägunderhållet, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande af sådan anledning afstyrkt det enligt dess åsikt eljest berättigade ersättningsanspråket.

Med frånräknande af några få vägstyrelser, som icke bestämdt yttrat sig i hufvudfrågan, hafva däremot alla öfriga, som uttalat sig i ämnet, i större eller mindre utsträckning förordat ersättning åt nämndemännen i förevarande hänseende.

Till stöd för det stora flertalets sålunda uttalade uppfattning har utöfver de i Riksdagens skrifvelse anförda skäl, som legat till grund för motionerna i ämnet, äfven framhållits, att nämndemännen funne sin i hufvudsak oafönade befattning så betungande, att de i stor utsträckning begagnade sig af rättigheten att afgå från densamma, samt att en dylik liflig omsättning bland nämndemännen, hvilken vore såväl för institutionens ändamål i allmänhet som för själfva vägsynernas behöriga och säkra förrättande otjänlig, i afsevärd mån kunde och borde motverkas genom en anordning i här ifrågavarande syfte. Vidare har påpekats, att nämndemännens inkomster af andra förrättningar än vägsyner, särskildt syner å soldattorp, numera minskats eller upphört.

Slutligen har erinrats att, då nämndemännen författningsenligt vore berättigade till godtgörelse för biträde vid en del syner och besiktningar, som till sin natur vore likställda med vägsyner, men för nämndemännen mindre tidsödande och kostsamma, det hvarken vore foljdriktigt eller rättvist att förmena dem ersättning just för vägsynerna.

Angående den i Riksdagens skrifvelse vidrörda fråga, *hurvida nämnda ersättning bör utgå af statsmedel eller af vägkassan*, hafva uttalats flera olika meningar.

Sålunda hafva många, däribland Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands, Kristianstads, Malmöhus, Örebro, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, ansett ersättningen böra i dess helhet gäldas af statsverket. Till stöd härför har anförts att, då vägarnas behöriga underhåll tillgodosåge ett allmänt statsintresse, det följaktligen borde vara en statens uppgift att bekosta kontrollen öfver berörda underhåll, hvarjämte framhållits, att vägkassorna redan förut vore synnerligen ojämnt betungade inom de olika distrikten och att deras belastande med ifrågakomna utgift skulle ytterligare öka olikheten i väghållningsbördans tyngd.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län har ansett principiellt riktigast, att utgiften stannade på statsverket, men — vid det förhållande att vägkassorna på vissa orter inom länet redan påtagit sig densamma och en allmän uppfattning inom länet ansåge sådant vara lämpligt — förklarat sig icke vilja afstyrka, att kostnaden utginge ur vägkassan.

Andra återigen och bland dem Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands och Gäfleborgs län hafva funnit vägkassorna böra vidkännas ifrågavarande utgift, därvid Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län dock ansett ett anslag af statsmedel böra anvisas för att i mån af behof och efter Eders Kungl. Maj:ts pröfning användas såsom bidrag till vägsynekostnaden inom de med väghållning särskildt betungade distrikten. Såsom skäl för utgiftens bestridande af vägkassorna har erinrats, att den med vägsynerna åsyftade kontroll öfver de allmänna vägarnas underhåll hade till syfte att göra detta underhåll fullt effektivt och att kostnaden för denna kontroll förty borde utgå såsom annan väghållningskostnad, nämligen ur vägkassan. Då staten utan kostnad för distrikten läte länsmännen förrätta vägsynerna, torde det ej kunna anses oskäligt, om distrikten måste påtaga sig godtgörelsen till de biträdande nämndemännen. Utgiften för ifrågavarande ersättning skulle

dessutom blifva för statskassan afsevärdt betungande, medan den däremot, fördelad på de särskilda väggkassorna, skulle falla sig mindre känubar.

Några, däribland Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings, Hallands samt Göteborgs och Bohus län, hafva uttalat sig för ersättningens fördelning mellan staten och väghållningsdistriktet, så att de senare skulle vidkännas, enligt olika förslag, hälften, två tredjedelar eller ända till nio tiondelar och staten respektive hälften, en tredjedel eller en tiondel af utgiften.

Vidkommande därefter frågan, *huruvida ersättning bör beviljas annat än för tjänstgöring utom det distrikt, för hvilket nämndemannen blifvit vald*, hafva endast några få kronofogdar, länsmän och vägstyrelser velat på grund af nämndemansbefattningens egenskap af kommunalt förtroendeuppdrag på detta sätt inskränka nämndemännens ersättningsrätt. I öfrigt har man allmänt anslutit sig till den mening, att godtgörelsen borde afse äfven tjänstgöring inom distriktet.

Frågan, *huruvida två nämndemäns samtida biträde vid vägsyn fortfarande borde anses nödigt*, har varit föremål för olika uppfattning, men då någon förändring härutinnan icke ansetts erforderlig vid den nyligen företagna revisionen af väglagen, torde vederbörandes yttranden härom sakna betydelse och förty kunna förbigås.

Den i Riksdagens skrifvelse framkastade tanken, att under förbehåll af två nämndemäns medverkan vid vägsyn ersättning skulle kunna utgå endast till den ene af dem, har icke vunnit något understöd på annat sätt än att, såsom ofvan omförmälts, några få kronofogdar m. fl. ansett ersättning böra medgifvas endast för tjänstgöring utom valdistriktet.

Beträffande slutligen det i Riksdagens skrifvelse framställda spörsmål, *huruvida icke ersättningen borde inskränkas till allenast skjutsersättning och måhända utgå i förhållande till längden af synad väg*, hafva uttalats åtskilliga olika meningar. Mindretalet bland kronofogdar, länsmän och vägstyrelser äfvensom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Uppsala, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gottlands, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Värmlands, Örebro och Norrbottens län hafva förordat allenast skjuts- eller resekostnadsersättning. Såsom skäl härför hafva flera åberopat nämndemansbefattningens karaktär af kommunalt förtroendeuppdrag, hvaraf ansetts böra följa, att nämndemännen icke borde få påräkna godtgörelse för det personliga arbete eller den tidspillan, deras uppdrag kräfde, utan endast för sina verkliga kostnader. I sammanhang härmed har framhållits, att nämndemännen vid vägsynerna i regel icke hade några utgifter för kost och här-

berge. Hade nämndemännen egna hästar, kunde ersättningen för öfrigt betäcka äfven sådana utgifter. Skulle jämväl dagtraktamente tillkomma nämndemännen, blefve kostnaden alltför stor, och nämndemännen skulle då i själfva verket göra vinst på sina vägsyneresor. För inställelse vid brottmålsrannsakingar åtnjöte de endast reseersättning och sammalunda vore förhållandet med en del andra förtroendemän, såsom landstingsmän, landstingsrevisorer o. s. v. med afseende å resor i och för deras uppdrag.

Flertalet bland kronobetjante och vägstyrelser äfvensom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Södermanlands, Blekinge, Malmöhus, Västmanlands, Kopparbergs, Gäfleborgs, Västernorrlands och Västerbottens län hafva däremot tillstyrkt både skjuts- eller resekostnadsersättning och dagtraktamente. Enligt hvad till stöd härför framhållits, skulle nämligen enbart reseersättning icke förslå till täckande af nämndemännens verkliga kostnader. Vore de icke själfve hästägare, utan nödgades för vägsyneresorna lega skjuts, finge de ej sällan betala högre skjutslega än den vid gästgifveriskjutsen gällande, enär gästgifveriskjuts ofta ej stode att få i närheten och de enskilde ogärna tillsläppte sina hästar i det vid tiden för vägsynerna vanligen dåliga väglaget. Ej sällan hade nämndemännen tillika direkta utgifter för kost och härberge under vägsyneresorna. Endast i undantagsfall skulle de kunna påräkna någon godtgörelse för tidsspillan, om ersättningen bestämdes att omfatta äfven traktamente.

En tredje meningsgrupp föreslår bestämmande af en viss enhetlig ersättning, beräknad till visst belopp antingen för dag eller efter väglängd.

Åtskilliga af dem, som föreslagit ersättningens begränsning till godtgörelse för skjutskostnaden, äfvensom de, som förordat en enhetlig ersättning efter väglängden, hafva ansett, att i såväl det ena som det andra fallet *ersättningen borde få beräknas endast för synad väg*. Utgifter för färdandet från hemvistet till platsen för förrättningens början och från platsen för förrättningens slut åter till hemvistet har nämligen ansetts kunna motvägas genom användande af egna dragare, begagnande af gemensam skjuts eller särskildt beting med de skjutsande. Tillika påpekas lämpligheten och önskvärdheten af att på förhand kunna beräkna ersättningens storlek.

Ersättningens bestämmande endast efter längden af synad väg har emellertid å andra sidan från många håll ansetts olämpligt, såsom ledande till ojämnhet och orättvisa. De nämndemän, som bodde mera aflägsset från det ställe, där de hade att infinna sig för att biträda vid

synen, blefve vid en sådan anordning sämre lottade än andra. Det kunde ock inträffa, att nämndemän, som hade att biträda vid en restsyn å kanske blott en vägloft, belägen långt från deras hemvist, på detta sätt ginge miste om så godt som hvarje ersättning för en lång syneresa. För öfrigt kunde nämndemännen vid somliga vägsyner nödgas resa icke blott mellan sin bostad och de ställen, där förrättningen började och slutade, utan äfven mellan olika vägar, som vore så belägna, att de icke kunde i en följd afsynas. I betraktande af sådana omständigheter har påyrkats ersättning för hela den i och för synen tillryggalagda väglängden.

Enligt ett af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län framställt förslag borde godtgörelsen omfatta, förutom skjutsersättning, äfven visst belopp per kilometer för kost och tidspillan, och borde detta belopp sättas högre för den synade vägen än för den i öfrigt under färden tillryggalagda.

Skjutsersättningens och dagtraktamentets belopp föreslås i allmänhet skola beräknas enligt hvad för femte klassen i resereglementet gäller.

Kammarkollegium och statskontoret hafva i sitt yttrande till en början lämnat en öfversikt af nu gällande bestämmelser angående nämndemäns rätt till ersättning för deras bestyr i allmänhet.

*Kammar-
kollegii och
statskontorets
yttrande.*

Sådan ersättning tillkomme nämndemännen:

1:o *för tingstjänstgöringen.*

Hit vore att hänföra de s. k. tingsgästningspenningarna.

Genom nådiga förordningen angående underhåll för tingsrätterna och tingsgästningspenningarnas fördelade den 6 juli 1720 stadgades, bland annat, att till underhåll för tingsrätterna härads höfdingen borde njuta hälften af tingsgästningspenningarna och nämnden andra hälften; »dock att såväl härads höfdingen som nämnden på extra ordinarie kronoförrättningar sig själfva underhålla». Tingsgästningspenningarna, hvilka ursprungligen varit inbegripna under lagmans- och härads höfdingaräntan, hade efter dennas upphörande jämlikt nådiga kungörelsen den 11 mars 1841 och nådiga brefvet den 17 februari 1845 närmare reglerats och utginge numera — sedan härads höfdingarnes andel i sammanhang med ny löneroglering för dem indragits — till nämnden med sammanlagdt 18,211 kronor 67 öre för hela riket, hvilken summa fördelade sig på de olika nämnderna med mycket växlande belopp, utgörande högst 224 kronor (Leksands tingslag) och lägst 1 krona 13 öre (Särna och Idre tingslag).

Jämlikt 32 kap. 3 § rättegångsbalken behölle nämnden en tredjedel af häradets lott i sakören. Dessa saköresmedel torde numera vara högst obetydliga. Något ehuru föga mer afsevärd vore den godtgörelse, som till nämnderna utginge af det å riksstaten uppförda anslag till ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar. Denna ersättning utgjorde för samtliga nämnderna inom hela riket enligt 1907 års stater tillhopa 7,181 kronor 32 öre; och varierade beloppen för de olika nämnderna mellan högst 273 kronor (Umeå tingslags nämnd) och lägst 2 kronor (Siende härads och Jockmocks tingslags nämnder).

Genom nådiga kungörelsen den 17 september 1851 stadgades, bland annat, att, då flera härad eller tingslag hade gemensam tingsstad i brottmål, till nämndeman, som biträdde rätten vid sålunda tillåten gemensam tingsstad, ersättning finge till det belopp, som för resor i kronans angelägenheter enligt författningarna nämndemän tillkomme, utgå af allmänna medel — förutom i visst annat fall — då gärningen, hvarom rannsakades, blifvit begången inom annat härad eller tingslag än det, till hvilket nämndemannen hörde, i hvilket fall ersättningen beräknades efter vägen från hans bostad till den gemensamma tingsstaden. Genom nådiga kungörelsen den 3 juni 1892 vore, med bibehållande af den nämndemän sålunda tillagda rätt, tillika förordnadt, att nämndeman skulle äga att för biträde vid brottmålsrannsakning, som ägde rum å urtima ting eller extra rättegångsdag under lagtima ting, då gärningen, hvarom rannsakades, föröfvats inom det härad eller tingslag, för hvilket nämndemannen blifvit vald, af allmänna medel bekomma enligt resereglementet beräknad godtgörelse för resan till och från tingsstaden, dock att dagtraktamente icke finge beräknas.

I öfrigt utginge icke af allmänna medel särskild ersättning till nämndemän för tingstjänstgöringen.

2:o) för extra förrättningar.

Härom gällde nådiga kungörelsen den 30 december 1863. Enligt denna författning (1 §) ägde nämndeman åtnjuta ersättning för biträde vid åtskilliga uppräknade slag af förrättningar, hufvudsakligen syner och besiktningar å boställen och andra kronans egendomar, äfvensom å ryttare-, soldat- och båtsmanstorp; och skulle godtgörelsen för biträde vid dessa förrättningar utgå med dagtraktamente och skjutsersättning enligt hvad i gällande resereglemente bestämdes. Omförmälda ersättning skulle, efter ty författningen tillika angåfve, utgöras, för vissa

slags förrättningar af statsmedel, för andra af publik kassa eller fond, verk eller inrättning eller slutligen af enskilde.

Däremot vore från förrättningar, för hvilka ersättning åtnjötes, vägsyner uttryckligen (2 §) på det sätt undantagna, att af allmänna medel icke utginge särskild ersättning till nämndemän för sådana syner.

I åberopade reglementet hänfördes nämndeman till femte klassen.

Utöfver de nämndemännen sålunda tillkommande ersättningsförmåner hade nämndemännen genom äldre författningar haft sig tillförsäkrade vissa friheter, nämligen från kronobrefbäring, krono- och hållskjuts samt inkvartering. Sedan kronobrefbäringen upphört och de äldre stadgandena om nämndemännens befrielse från skjutsning genom nådiga kungörelsen den 31 maj 1878 förklarats skola upphöra att vara gällande vid samma tid, då i öfverensstämmelse med föreskrifterna i stadgan angående skjutsväsendet anordnade skjutsentreprenader inom vederbörande län komme till stånd, återstode af öförmälda friheter endast den för inkvartering, hvilken syntes vara af mycket ringa betydelse.

I detta sammanhang ville ämbetsverken omnämna, att nämndemännen på vissa orter af menigheterna fått sig anslagen särskild godtgörelse, vare sig för bestyret i allmänhet eller just för vägsynerna.

I afseende å de bestämmelser, som meddelats rörande nämndemäns tjänstgöring vid vägsyner, samt beträffande bestyrets omfattning hafva ämbetsverken erinrat, att enligt 25 kap. 15 § byggningsbalken vägsyn skulle hållas af »länsman och nämndemän eller nästa grannar». I 1734 års landshöfdinginstruktion, § 15, föreskrefves, att vid vägsyn skulle närvara, jämte kronobetjänt, tvenne af nämnden, men i nu gällande instruktion för landshöfdingarne af den 10 november 1855 saknades dylik bestämmelse.

I nu gällande väglag af den 23 oktober 1891, § 35, vore såsom ovillkorlig regel bestämdt, att vägsyn skulle hållas af länsman med biträde af två nämndemän; och enligt paragrafen, sådan den lydte genom lagen den 20 juni 1905, hade nämndemännen vid förrättningen jämväl beslutanderätt. Enligt berörda lydelse innehölle paragrafen jämväl den nya bestämmelse, att protokoll vid vägsyn skulle upptaga för hvarje vägloft befunna brister i vägunderhållet och det penningbelopp, hvartill kostnaden för deras afhjälpande uppskattades.

För så vidt vägsyn före den nya väglagens trädande i kraft lagligen kunnat förrättas med biträde af endast en nämndeman, kunde

den nya lagen redan genom sin häremot stridande föreskrift sägas hafva medfört en viss ökning i nämndemännens tjänstgöringsplikt. Jämväl de åberopade nya bestämmelserna om vägsyneförrättningens organisation och bestyr torde i sig föranleda därtill, att nämndemännens befattning vid sådan förrättning måste te sig åtminstone i någon mån mera makt-påliggande och besvärlig.

Nya väglagens stadgande om två nämndemäns närvaro vid vägsyn syntes också innebära, att nämndeman vore skyldig tjänstgöra vid vägsyn äfven utom det distrikt, för hvilket han blifvit vald, åtminstone för såvidt synen afsåge vägar inom distrikt, för hvilket icke funnes mer än en nämndeman. För tjänstgöring vid vägsyn utom länsmansdistriktet torde emellertid nämndemännen ej anlitas.

För närvarande funnes icke, ämbetsverken veterligen, någon allmän bestämmelse i syfte att nämndemännen genom lämplig fördelning af tjänstgöringen blefve i någorlunda lika mån därtill nyttjade. Enligt 5 § i instruktionen för länsmännen af den 10 november 1855 vore länsman berättigad att påkalla medverkan af nämndemän vid allmänna förrättningar, däruti sådana skulle deltaga; och det syntes ligga i länsmannens eget skön att bestämma om nämndemännens indelning till ifrågavarande tjänstgöring, så framt det icke, såsom flerstädes uppgäfves vara fallet, öfverlättes åt nämndemännen själfva att sig emellan härom öfverenskomma. I själfva verket syntes tjänstgöringsskyldighetens fördelning ofta vara synnerligen ojämn.

Såvidt lydelsen af ofvan åberopade 35 § väglagen gäfve vid handen, hade den däri anbefallda vägsynen till uppgift att, jämte undersökning huruvida väg öfver hufvud taget vore i laggillt skick eller ej, för sistnämnda fall bestämma, hvilka arbeten erfordrades för bristernas afhjälpan och kostnaden därför. Men förutom denna, den egentliga vägsynen, som blefve grundläggande för det vidare förfarandet mot försumlig väghållare, förekomme i praktiken allmänt ett annat slags vägsyn, hvarom väglagen ej hade att förmäla, nämligen den s. k. »restsynen», »återsynen», »efterbesiktningen», hvilken hade till ändamål endast att konstatera, huruvida de vid själfva den egentliga synen anmärkta bristerna blifvit afhjälpta eller ej. Äfven vid denna eftersyn, som alltså företoges uteslutande i bevisningssyfte, under det den föregående synen kunde sägas tillika innebära ett slags domhandling, torde nämndemännens biträde åtminstone i ganska stor utsträckning tagas i anspråk.

Ämbetsverken hafva i ärendet vidare anført hufvudsakligen följande. I likhet med det stora flertalet af de i ärendet hörda vederbörande

ansåge ämbetsverken äfven för sin del billigt och lämpligt, att någon ersättning för biträdet vid vägsynerna komme nämndemännen till godo. Att nämndemansuppdraget i hufvudsak vore och fortfarande måhända borde vara oafönadt, uteslöte icke att, äfven hvad anginge den ordinarie tjänstgöringen — hvartill biträdet vid vägsynerna utan tvifvel vore att hänföra — godtgörelse skäligen borde lämnas för de kostnader, vederbörande genom denna tjänstgöring direkt eller indirekt åsamkades. Af den härofvän lämnade utredningen torde jämväl framgå, att en sådan princip beträffande nämndemännen redan af ålder erkänts, i det att nämndemännen, utom ersättning för allehanda extra förrättningar, för den ordinarie tingstjänstgöringen af gammalt jämte bötesandelar eller vederlag därför åtnjöte en visserligen mycket ojämnt fördelad och efter nutida förhållanden för sitt ändamål alltid otillräcklig, men dock till betäckande af deras kostnader äfven för nämnda tjänstgöring från början uttryckligen afsedd godtgörelse, nämligen de s. k. tingsgästningspenningarna. Samma uppfattning hade gjort sig gällande i fråga om en del andra funktionärer, hvilkas uppdrag vore att hänföra till kommunala förtroendeposter, såsom landstingsmän, landstingsrevisorer, deputerade till markegångstaxors upprättande, ledamöter i ägodelningsrätt, skiftesgodemän o. s. v., oafsedt den mer eller mindre ordinarie beskaffenheten af deras tjänstgöring och ehuru denna tjänstgöring utan tvifvel i allmänhet vore mindre betungande än nämndemännens. Med allt fog kunde jämväl påstås, att de senares biträde vid vägsynerna i senare tid blifvit och för framtiden måste blifva vida mer tidskräfvande och besvärligt än förut i anseende till den efter nya väglagens tillkomst inträdda högst betydande ökningen i de allmänna vägarnas längd.

I vederbörandes yttranden i ärendet framhölles från många orter, att frånvaron af ersättning åt nämndemän vid vägsyner utgjorde en väsentligt bidragande orsak till, att nämndemännen i stor utsträckning gjorde bruk af sin rätt att efter två års tjänstgöring afgå från befattningen. Betydelsen häraf borde enligt ämbetsverkens mening ej underskattas. Otvifvelaktigt låge vikt icke blott därå, att dugliga krafter tillfördes häradsnämnderna, utan jämväl därå, att kontinuiteten inom desamma så långt som möjligt bevarades. Särskildt måste detta gälla i fråga om vägsynerna, som på nämndemännens sakkunskap och erfarenhet ställde stora kraf, allrahelst sedan genom lagen den 20 juni 1905 om ändring i vissa delar af väglagen nämndemännens befogenhet såsom biträden vid vägsynerna blifvit väsentligen utvidgad, så att de numera vid dessa förrättningar ägde beslutanderätt jämte länsmannen. Om det

nu måste medgifvas, att nämndemännens tjänstgöringsvillkor, ekonomiskt taget, icke vore ägnade att främja nämnda önskemål, syntes en ändring i detta förhållande vara eftersträfvansvärd, och såsom ett icke oviktigt led i denna sträfvan torde särskildt kunna tjäna beredandet af ersättning åt nämndemännen just för vägsynerna.

Längre än till godtgörelse för nämndemännens verkliga kostnader för dessa förrättningar torde man emellertid icke böra gå, så framt principen om nämndemansbefattningen såsom ett oaflöndadt förtroendebestyr skulle upprätthållas; men å andra sidan vore en sålunda afvägd ersättning, såsom ofvan framhållits, icke heller stridande mot nämnda princip.

Fasthölles nu angifna grundsats för ersättningens bestämmande, syntes däraf först och främst blifva en följd, att ersättningen borde utgå oberoende af, huruvida tjänstgöringen ägde rum inom eller utom det distrikt, för hvilket nämndemannen blifvit vald. Uppenbart vore nämligen, att de med tjänstgöringen vid vägsynerna för nämndemännen förenade kostnader kunde hänföra sig lika väl till synefärden inom som utom deras valdistrikt. Och då det allmänna vägunderhållet icke enligt författningarna vore en kommunal angelägenhet, syntes det icke med fog kunna ifrågasättas, att vederbörande kommuner skulle, vare sig frivilligt eller genom lagstiftningstvång, hålla nämndemännen skadeslösa med afseende å kostnaden för tjänstgöringen inom valdistrikten. Vid sådant förhållande torde — så framt man eljest ville en positiv lösning af frågan — annan utväg nu icke stå öppen än att frånse all åtskillnad mellan tjänstgöring af det ena och det andra slaget.

Härmed skulle ock vara nekande besvarad den af Riksdagen framkastade frågan, huruvida, under förutsättning att det fortfarande skulle anses oundgängligt, att två nämndemän samtidigt biträde vid synen, ersättningen borde utgå till mer än den ene af dem. En sådan anordning kunde väl nämligen icke rimligtvis vara tänkbar på annat sätt, än att ersättningen skulle tillkomma endast den af nämndemännen, som för tillfället tjänstgjorde utom sitt valdistrikt. Hvad beträffade själfva förutsättningen: två nämndemäns samtidiga biträde vid vägsynen, vore den numera genom lagen den 20 juni 1905 fastslagen på ett sådant sätt, att fråga om lämpligheten och behöfligheten af denna ordning för närvarande måste anses utesluten.

Att återigen söka proportionera ersättningen efter längden af synad väg syntes jämväl, med den angifna utgångspunkten, oriktigt och under alla förhållanden olämpligt, såsom ledande till ojämnhet och orättvisa. Den därmed åsyftade förmån, att ersättningen skulle på för-

hand lätt kunna beräknas och kontrolleras, torde, om ock i och för sig önskvärd, dock icke böra tillmätas någon afgörande betydelse.

Det återstode då att tillse, huru i öfrigt ersättningen skäligen borde beräknas för att så nära som möjligt motsvara nämndemännens verkliga kostnader för deras biträde vid ifrågavarande förrättningar. Bland de mångskiftande förslag, som härutinnan under ärendets behandling framkommit, fäste sig ämbetsverken för sin del endast vid dem, som afsåge, att ersättningen skulle utgå efter bestämmelserna för femte klassen i gällande resereglemente eller, alternativt, endast med skjutsersättning efter samma klass, utan beräkning alltså af dagtraktamente. För ämbetsverken syntes det nämligen önskvärdt, att ersättning för offentliga förrättningar så vidt möjligt utginge efter allmänt gällande, likformiga grunder, och för öfrigt föreläge här icke något särskildt skäl, hvarför nämndemännen — hvilkas godtgörelse för extra tingstjänstgöring i brottmål och för de i nådiga kungörelsen den 30 december 1863 omförmälda extra förrättningar beräknades efter resereglementet, med eller utan dagtraktamente — skulle i fråga om vägsynerna intaga en särställning med afseende å ersättningens beräkning.

Något vanskligare ställde sig för ämbetsverken den frågan, huruvida godtgörelsen skäligen borde omfatta både dagtraktamente och skjutsersättning eller, på sätt Riksdagen ifrågasatt, borde inskränkas till allenast skjutsersättning.

Där vägsynen för en och samme nämndeman droge flera dagar å rad och synefärden ginge långt från nämndemannens hemvist, torde förrättningen knappast kunna för honom aflöpa utan utgifter för kost och husrum. Och för såvidt nämndemännen, såsom måhända oftast vore fallet, vid syneresorna begagnade egen skjuts, torde man böra erinra sig, att den stadgade skjutslegan, hvarefter ersättning finge tagas, långt ifrån motsvarade skjutsens verkliga värde och följaktligen icke torde uppväga den förlust, vederbörande åsamkades genom att icke under tiden kunna för andra ändamål använda sina vid vägsynen begagnade dragare. Ur dessa synpunkter skulle fog icke saknas för att låta ersättningen omfatta äfven dagtraktamente. Å andra sidan hade emellertid ämbetsverken, med stöd af hvad de i ärendet från orterna inkomna yttrandena härom innehölle, trott sig kunna antaga såsom regel, att nämndemännen i och för vägsynerna, därvid de plägade medföra egen kost och sällan behöfde öfvernatta borta från hemmet, sålunda icke hade några extra utgifter för kosthåll och härberge. Mot det nyss anmärkta förhållandet i afseende å skjutsersättningen torde ock kunna ställas dels den uppgifna omständigheten, att de två nämndemännen

vid vägsynen i stor utsträckning kunde färdas tillsammans efter en häst, dels ock att vägsynerna hölles å sådana årstider, då dragarnas användande för landtbrukskörslor torde vara i mindre mån angeläget. I betraktande häraf skulle enbart skjutsersättningen, i allmänhet sedt, kunna antagas bereda nämndemännen någorlunda tillräckligt vederlag för dem genom vägsynerna åbragta kostnader. Genom en så beskaffad anordning skulle ock förhållandet bringas i bättre öfverensstämmelse med de grunder, som gällde i fråga om nämndemäns rätt till godtgörelse för tingstjänstgöring i vissa fall i brottmål, hvilken tjänstgöring likasom den nu ifrågavarande närmast sammanhänge med deras öfriga ordinarie bestyr. Skulle för vägsynerna få beräknas jämväl dagtraktamente, torde följdriktigheten bjuda, att samma förmån tillerkändes nämndemännen i fråga om nyssnämnda tingstjänstgöring, hvilket icke blifvit ifrågasatt. Slutligen och för den händelse nu afsedda ersättning skulle komma att drabba vägkassorna, syntes det vara angeläget tillse, att icke deras utgifter däraf blefve alltför betungande.

Vid öfvervägande af sålunda förekommande omständigheter hade ämbetsverken trott sig böra föreslå ersättningens inskränkande till godtgörelse för skjuts jämte åkdonslega enligt hvad resereglementet i afseende å femte klassen därom bestämde.

Den ersättning till nämndemän för biträde vid vägsyner, ämbetsverken sålunda ansett sig böra föreslå, afsåge den egentliga vägsynen, sådan den i 35 § väglagen funnes föreskrifven, men icke den efterföljande s. k. restsynen. Någon s. k. restsyn funnes nämligen icke i lag påbjuden, och då länsmanen enligt gällande länsmansinstruktion ägde påkalla nämndemäns medverkan endast vid de förrättningar, »däruti sådana skola deltaga», torde nämndemännen icke ens hafva skyldighet att biträda vid restsynerna. Den bevisning, hvars åstadkommande med sådan förrättning i hvarje fall afsåges, torde länsmanen alltså hafva att vid behof annorledes förskaffa sig, i hvilket afseende han jämväl ägde anlita fjärdingsmännen, som enligt instruktionen den 29 september 1899 vore pliktiga att »biträda honom vid nödiga åtgärder» just i fråga om tillsyn å väghållningen.

Det af Riksdagen framställda spörsmål, huruvida ifrågavarande ersättning borde gäldas helt eller delvis af statsmedel, hade varit föremål för åtskillig meningsskiljaktighet, hvarvid jämväl såsom ett tredje alternativ föreslagits, att ersättningen i dess helhet skulle lämnas ur vederbörande vägkassor. Att några anspråk i detta hänseende icke borde ställas på kommu-

nera, hade ämbetsverken redan i det föregående uttalat, och frågan borde sålunda enligt ämbetsverkens mening begränsas till de två parterna: staten och väggkassorna. Inga afgörande skäl syntes dock kunna åberopas för att pålägga någondera parten ensam hela kostnaden, utan torde densamma följaktligen böra efter lämplig grund dem emellan fördelas. Då kontrollen öfver vägunderhållet väl i främsta rummet finge anses vara till gagn för det lokala trafikintresset eller med andra ord för de väghållningsskyldiga själfva i deras egenskap af trafikanter och staten redan nu utan kostnad för de väghållningsskyldiga tillhandahålle en del af vägsyneapparaten genom den funktion, länsmännen därvid hade att utöfva, vore det måhända riktigast att låta väghållningsdistrikten genom sina väggkassor vidkännas den drygare parten af ifrågavarande ersättning. Å andra sidan, syntes — förutom det att den allmänna samfärdselns underlättande ju ändock tillika vore ett statsintresse — den stora olikheten i väghållningsbördans tyngd mellan de olika distrikten tala för en utjämning så långt öfverhufvud vore rimligt af den utgift, som för ersättningens gäldande kräfdes. För sin del hade ämbetsverken trott sig kunna hemställa, huruvida ej de stridiga meningarna skulle kunna skäligen sammanjämkas sålunda, att den inom hvarje distrikt för ändamålet erforderliga kostnad skulle betalas till hälften af distriktets väggkassa och till andra hälften af statsverket. Synnerligen betungande torde ingendera partens utgift vid en sådan anordning behöfva blifva. Enligt af ämbetsverken gjord beräkning skulle utgiften för hela riket komma att uppgå till omkring 40,000 kronor. Här af skulle då på statens andel komma 20,000 kronor och på väggkassorna likaledes 20,000 kronor, motsvarande i medeltal för hvarje af de 368 distriktens väggkassor omkring 60 kronor.

Såsom i det föregående blifvit nämndt, sagnades för närvarande hvarje bestämmelse om fördelning mellan nämndemännen inbördes af tjänstgöringen vid vägsynerna. Då emellertid en sådan fördelning, för den händelse ersättning för nämnda tjänstgöring skulle komma att utgå, skulle i afsevärd mån inverka på totalbeloppet af denna ersättning, jämte det å andra sidan nämndemännens kraf på en skälig utjämning af besväret dem emellan syntes böra tillgodoses, torde det vara lämpligt att någon bestämd ordning i detta afseende infördes.

På grund af hvad sålunda anförts hafva ämbetsverken, bland annat, hemställt om framläggande för Riksdagen af förslag till lag om ersättning åt nämndemän för biträde vid vägsyner, byggdt på af ämbetsverken angifna grunder.

Särskilda
meningar
från ämbets-
verken.

Föredraganden, en ledamot af kammarkollegium, förklarade sig icke kunna biträda ämbetsverkens förslag, i hvad det afsåge, att ersättning till nämndemän icke skulle utgå för de s. k. restsynerna, och anförde till stöd härför följande.

Visserligen vore sådan syn icke i lag påbjuden, men det låge dock i sakens natur, att en dylik i någon form måste äga rum till åstadkommande af bevisning, huruvida de vid den egentliga vägsynen anmärkta brister i vägunderhållet blifvit behörigen afhjälpta, enär läns-
mannen ju endast i fall af *bevislig* försummelse härutinnan kunde veder-
våga eller vara skyldig att mot tredskande väghållare vidtaga behörig
åtgärd för bristens botande genom lega på väghållarens bekostnad. Af
sådan anledning hade ock restsynen allmänneligen uppfattats såsom ett
med den egentliga vägsynen nödvändigt sammanhörande moment, hvadan
jämväl nämndemännens närvaro därvid i allmänhet utan protest tagits
i anspråk. Ville man nu emellertid tillerkänna nämndemännen ersätt-
ning endast för den egentliga vägsynen, utan att på samma gång lag-
fästa såsom en skyldighet för dem att utan ersättning tjänstgöra vid
restsynen — och någon sådan skyldighet vore icke i förslaget ifrågasatt —
skulle följden utan tvifvel blifva, att nämndemännen skulle komma att
vägra sin medverkan till restsynens hållande. För att verkan af den
föregående vägsynen då icke skulle blifva så godt som illusorisk, skulle
man i det allmännas intresse nödgas anlita någon annan efterbesikt-
ning, för hvars anordnande borde vara genom lagbestämmelser sörjdt,
enär det eljest kunde blifva vanskligt eller till och med omöjligt för
länsmannen att i hvarje särskildt fall på annat sätt åstadkomma den
behöfliga bevisningen. Den möjlighet, som redan nu stode honom till
buds, nämligen att härvid anlita vederbörande fjärdingsman, vore icke
till fyllest, då för full bevisning erfordrades två personers vittnesbörd,
hvadan ännu en besiktningsman måste tillkallas. Och en sådan stode
icke alltid att erhålla — helst då det gällde vägglottar på långt afstånd
från bebyggda orter — så framt icke tvång till tjänstgöring vid besikt-
ningen på något sätt infördes. I hvarje fall skulle det icke kunna
ifrågasättas, att denne besiktningsman skulle fullgöra uppdraget utan
ersättning, och denna måste väl då gäldas af det allmänna. Detta senare
vore väl nämligen uppenbart åtminstone för det oftast inträffande fallet,
att de påsynta bristerna vid efterbesiktningen funnes behörigen full-
gjorda; och för det motsatta fallet syntes det, med afseende å lydelsen
af 35 § väglagen i motsvarande del, mer än tvifvelaktigt, huruvida den
tredskande väghållaren skulle kunna i åtalsväg dömas skyldig att gälda
nämnda ersättning. Om sålunda, såsom det ville synas, det allmänna

ändock skulle få vidkännas kostnad för en i annan form än den nu öfliga anordnad restsyn, kunde denna kostnad visserligen aflöpa billigare därigenom att, på sätt nyss blifvit antydt, endast den ene besiktningsmannen behöfde godtgöras. Men denna vinst motvägdes enligt föredragandens tanke mer än väl genom den större fördelen däraf, att restsynen verkställdes genom två nämndemän, hvilka dels genom sin i allmänhet större erfarenhet i sådana frågor och dels särskildt till följd af sin tjänstgöring vid den föregående vägsynen på samma vägloft allra bäst och säkrast borde kunna bedöma, huruvida brist i vägunderhållet kvarstode eller ej. Både allmän och enskild rätt syntes fördenskull bäst tillgodoses, om den nu faktiskt gällande ordningen för restsynerna bibehölles, och då detta önskemål enklast vunnes genom att åt nämndemännen inrymma rätt till ersättning äfven för sådana syner, ansåge föredraganden ämbetsverken hafva bort föreslå bestämmelse i detta syfte.

En ledamot i statskontoret förklarade sig beträffande frågan om, hvem som skulle gälda nämndemännens ersättning, instämma med de tio Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som ansett denna böra utgå ur vederbörande väggassor, samt anförde till stöd härför följande.

Kostnaden för ifrågavarande ändamål, i ämbetsverkens utlåtande beräknad till 40,000 kronor om året för hela riket, motsvarande något öfver 100 kronor för hvarje väghållningsdistrikt, syntes icke böra blifva för väggassorna synnerligen betungande. Skulle det emellertid visa sig att, såsom å vissa håll befarats, denna kostnad komme att i någon afsevärd mån öka den yppade ojämnheten i väghållningsbördan mellan olika distrikt, torde hänsyn härtill kunna tagas vid fördelningen af det å nionde hufvudtiteln uppförda anslaget till understöd åt synnerligen betungade väghållningsdistrikt. Förutom de i handlingarna omförmälda skäl för hela ifrågavarande kostnads läggande å väggassorna torde äfven kunna framhållas, att man därigenom skulle undvika den omgång i fråga om medlens utbetalning och redovisning, som måste uppkomma, i händelse kostnaden skulle fördelas mellan väggassan och statsverket, särskildt i de fall då vid räkningarnas granskning hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande anmärkning förekomme mot de af väggassan redan likviderade räkningarna.

En annan ledamot i statskontoret anförde:

I fråga om de s. k. restsynerna delade han fullkomligt föredragandens mening därom, att »efterbesiktning» vore en nödvändig konsekvens af själfva vägsynen och att nämndeman borde hafva enahanda rätt till ersättning för biträde vid »efterbesiktning» som för deltagande i vägsyn, men måste ställa sig tveksam, huruvida det ginge an att till-

styrka bestämmelse om rätt till ersättning för biträde vid ett slags förrättningar, om hvilka hvarken lag eller författning hade ett ord att säga. Riktigast syntes därför vara att legalisera »efterbesiktningen» såsom en länk i vägsynen. Rättigheten till ersättning skulle då falla af sig själf. I betraktande af det stora anslag, staten numera lämnade till det allmänna vägunderhållet, syntes det vara af mindre betydelse, om staten eller vederbörande vägkassa skulle få vidkännas den ersättning till nämndemän för biträde vid vägsyner, hvarom här vore fråga, men det förefölle uppenbart att, huru saken än i detta hänseende ordnades, någon *fördelning* af denna utgift mellan stat och vägkassa icke borde stadgas. Till stöd för denna uppfattning åberopades de olägenheter af en sådan fördelning, hvilka blifvit af förutnämnde ledamot af statskontoret antydda.

Departements-
chefens
yttrande.

Såsom af den nu lämnade redogörelsen framgår, har mot förslaget att tillerkänna nämndemän ersättning för deras bestyr med vägsynen ur principiell synpunkt anmärkts, att nämndemansbefattningen vore att betrakta såsom en förtroendesyssla, hvaraf man ansett följa, att ersättning för biträde vid ifrågavarande förrättningar icke borde tillerkännas nämndeman. Visserligen är äfven jag af den åsikten, att man icke bör lämna ur sikte den sålunda framhållna synpunkten. Däraf följer emellertid icke, att samhället bör utan ersättning pålägga nämndemännen skyldigheter, som för dem medföra mer eller mindre kännbara ekonomiska uppoffringar. I denna min uppfattning styrkes jag äfven af den omständigheten, att det torde från början hafva varit meningen, att nämndemännen genom tingsgästningspenningar, bötesandelar och befrielse från vissa onera skulle hållas skadeslösa för af uppdraget föranledda kostnader, ehuru förändrade tidsförhållanden medfört, att i verkligheten den ersättning, som det sålunda varit afsikten att bereda dem, blifvit allt mer otillräcklig. Att undanröja detta missförhållande synes mig vara af vikt jämväl ur den synpunkten, att det är synnerligen angeläget för det allmänna, att alltid lämpliga personer finnas, som äro villiga att åtaga sig ifrågavarande uppdrag. Härtill kommer ock, att synerna å de allmänna vägarna med vägkommunikationernas fortgående utveckling blifvit ett alltmer kräfvande och omfattande bestyr. Därom bära i ärendet gjorda uttalanden från skilda orter inom landet så godt som enhälligt vittnesbörd. Särskildt bör i detta afseende uppmärksammas, att i de vägdelningar, som i enlighet med 1891 års väglag numera genomförts i de flesta delar af landet, intagits ett betydande antal vägar, hvilka förut varit enskilda by- eller utfartsvägar. Genom 1891 års

väglag har därjämte så till vida åstadkommit en ökning af bestyrets omfattning, att däri uttryckligen stadgats, att vid vägsyn, hvilken förut flerstädes förrättats af länsman med endast en nämndeman, skola biträda två nämndemän.

På dessa af mig nu anförda grunder anser jag mig böra biträda den af ämbetsverken gjorda hemställan, att ersättning måtte tillerkännas nämndemän för biträde vid vägsyner.

Med den af mig uttalade uppfattningen, att nämndemännen såvidt möjligt böra besparas kostnader till följd af nämndemansuppdraget, torde bäst öfverensstämma, att ifrågavarande godtgörelse bestämdes att utgå med såväl rese- som traktamentsersättning. Då emellertid nämndeman för förrättning, som afses i kungörelsen den 3 juni 1892 angående utsträckning af nämndemäns rätt till ersättning för biträde vid rannsakingar i brottmål, äger uppbära allenast reseersättning, samt den i berörda kungörelse afhandlade tjänstgöring så till vida är nära jämförbar med tjänstgöringen vid vägsyner, som båda torde vara hänförliga till de med nämndemansbefattningen förenade ordinarie bestyr, har jag ansett äfven ersättningen för tjänstgöring vid vägsyner böra utgå allenast i form af resekostnadsersättning.

I anslutning till min nyss angifna allmänna uppfattning biträder jag ämbetsverkens förslag, att resekostnadsersättningen bör utgå oberoende af, huruvida tjänstgöringen äger rum inom eller utom det distrikt, för hvilket nämndemannen blifvit vald, samt beräknas för den i och för synen tillryggalagda vägsträckan i dess helhet och ej blott för synad väg.

Resekostnadsersättningen synes böra utgå i enlighet med bestämmelserna i gällande resereglemente.

I sammanhang härmed anhåller jag få till pröfning upptaga den af ämbetsverken berörda frågan om den efterbesiktning eller s. k. restsyn, som enligt gällande praxis verkställs efter den egentliga vägsynen. Några bestämmelser om denna syn, hvars uppgift är att tillse, huruvida de vid vägsynen anmärkta brister blifvit behörigen afhjälpta, finnas för närvarande icke i lag eller författning meddelade. Följden häraf har blifvit, att på skilda orter olika tillvägagångssätt därvid tillämpats. Enligt min mening är emellertid efterbesiktningen af den vikt med hänsyn till åstadkommande af en effektiv kontroll öfver vägunderhållet, att den bör vederbörligen lagfästas. Det synes mig därvid af skäl, som föredraganden inför ämbetsverken i sin afvikande mening gjort gällande, att ändamålet med efterbesiktningen säkrast vinnes genom föreskrift, att den skall verkställas på samma sätt som den egentliga synen, d. v. s. af länsman med biträde af två nämndemän. Häraf följer då ock, att

enahanda ersättning, som tillerkännes nämndemännen vid den egentliga synen, bör komma dem till godo äfven vid efterbesiktningen.

Beträffande spörsmålet, huruvida ifrågavarande ersättning bör gäldas helt eller delvis af statsmedel eller i sin helhet utgå af väggkassorna, har jag biträdt ämbetsverkens därutinnan uttalade mening, att den inom hvarje väghållningsdistrikt för ändamålet erforderliga kostnad lämpligen bör bestridas till hälften af distriktets väggkassa och till andra hälften af statsverket. Äfven om å ena sidan kan sägas, att tillsynen öfver vägunderhållets fullgörande i främsta rummet är att anse såsom en distriktens egen angelägenhet och att ur denna synpunkt här ifrågavarande kostnad bör drabba väggkassorna, måste dock å andra sidan fasthållas, att staten äger ett stort intresse af, att landets väggkommunikationer behörigen vidmakthållas; och det föreställningssätt torde alltmer vinna insteg, som i vägväsendets befrämjande ser ett viktigt statsändamål. En annan i detta hänseende beaktansvärd omständighet är, att den betydande ojämnhet i väghållningsbördans fördelning, som redan nu förefinnes mellan de särskilda väghållningsdistrikten, genom väggkassornas betungande med hela ifrågavarande utgift otvifvelaktigt skulle på många håll ytterligare ökas. Staten deltar ju för öfrigt redan nu med väggkassorna i utgifter för vägväsendet, såsom med halfva kostnaden för vägdelning, då sådan enligt 1891 års väglag äger rum första gången, och med viss andel ($\frac{3}{20}$) af uppskattade kostnaden för underhållet af allmän väg, bro eller färja.

De bestämmelser i förevarande syfte, som jag i öfverensstämmelse med hvad sålunda anförts anser böra åvägbringas, synas mig lämpligen kunna inrymmas i 35 § af nu gällande väglag. Därvid torde det nu i nämnda paragraf förekommande stadgandet, att vid den egentliga vägsynen skall i protokollet antecknas det penningbelopp, hvartill kostnaden för vid synen befunda bristers afhjälpande uppskattas, kunna utgå, då det lär vara mera öfverensstämmande med sakens natur, att denna uppskattning äger rum vid efterbesiktningen. Däremot torde det vara lämpligt, att till ledning för vederbörande väghållare och vid efterbesiktningen i protokollet öfver vägsynen angifves, huru synemännen tänkt sig, att befunda brister borde afhjälpas, och att underrättelse jämväl i detta hänseende lämnas de väghållningsskyldiga.

Genomförandet af erforderliga ändringar i 35 § väglagen kräfver naturligen ock, att bestämmelsen i 2 § af kungörelsen den 30 december 1863 därom, att särskild ersättning till nämndemän för vägsyner icke utgår af allmänna medel, samtidigt blifver upphäfd. Detta torde emellertid böra ske i särskild administrativ författning.

För beredande af medel till gäldande af statens andel uti ifrågasvarande ersättning har jag för afsikt att hemställa om erforderlig höjning i nionde hufvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar; och torde jag framdeles få underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning frågan om sättet och ordningen för ersättningens utbetalande till vederbörande, liksom jag ock är betänkt på att, i anslutning till hvad ämbetsverken hemställt, föreslå Eders Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för åstadkommande af en ändamålsenlig fördelning af nämndemännens tjänstgöring vid vägsyner. Beträffande ersättningens utbetalande har jag tänkt mig en sådan anordning, att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande skulle äga att till vederbörande nämndemän utbetala dem tillkommande ersättningsbelopp, hvaraf den del, som skulle utgå af ofvan nämnda statsanslag, skulle utanordnas från detta anslag och återstoden utbetalas såsom förskott, hvarför ersättning uttages hos vägstyrelsen. Med hänsyn till fördelningen af nämndemännens tjänstgöring vid vägsyner synes mig åt vederbörande kronofogde eller annan lämplig person böra uppdragas att för hvarje väghållningsdistrikt årligen i god tid före vägsynernas hållande bestämma denna fördelning; och torde vid fördelningens uppgörande böra iakttagas, att till tjänstgöring vid syn å viss väg företrädesvis indelas närmast boende nämndemän. Stadganden beträffande såväl ersättningens utbetalande som fördelningen af tjänstgöringen lära emellertid böra intagas icke i väglagen, utan i särskild administrativ författning.

Departementschefen uppläste härefter ett i enlighet med de af honom angifna grunder inom departementet utarbetadt förslag till lag om ändrad lydelse af 35 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet af den lydelse, bilaga A till detta protokoll utvisar, samt hemställde, att högsta domstolens yttrande öfver detta förslag måtte för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas genom utdrag af protokollet.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall.

Ur protokollet
Hugo Elliot.

Bilaga A.

Förslag

till

Lag

*om ändrad lydelse af 35 § i lagen den 23 oktober 1891 angående
väghållningsbesvärets utgörande på landet.*

Härigenom förordnas, att 35 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

35 §.

Årligen skall vägsyn hållas af länsman med biträde af två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller, med afseende på skiljaktiga förhållanden, varder, efter landstingets hörande, af Konungens befallningshafvande bestämd för hela länet eller delar däraf.

Kungörelse om vägsyn skall minst åtta dagar före syneförrättningen och, där så ske kan, å två på hvarandra följande söndagar offentliggöras, och bör därvid bestämmas ej mindre dagen och timmen, då den på hvarje ställe tager sin början, än äfven huru stor del af vägen hvarje dag kommer att besiktigas.

Öfver syneförrättningen föres protokoll, hvori antecknas för hvarje väglott befunna brister i vägunderhållet med angifvande af det sätt för deras afhjälpande, som synemännen finna lämpligast.

Underrättelse om nämnda brister och de föreslagna åtgärderna för deras afhjälpande meddelas de väghållningsskyldiga genom kungörelse, som skall uppläsas sist å andra söndagen efter syneförrättningens slut eller, om gudstjänst då ej hålles, å först infallande med gudstjänst förenad söndag samt därefter vara tillgänglig å det ställe inom socknen, som för sådant ändamål af kommunalstämma utses; skolande länsmannen därjämte inom samma tid tillställa vägstyrelsen utdrag af kungörelsen, i hvad den rör vid synen befunna brister i det vägunderhåll, som åligger vägkassan. Kungörelsen skall tillika innehålla föreläggande för vederbörande väghållare eller vägfogde att inom viss af synemännen föreskrifven lämplig tid, ej kortare än åtta dagar, hafva bristerna botade, vid äfventyr, om sådant underlåtes, af böter enligt 77 § samt påföljd därjämte att bristerna emot lega afhjälpas.

Sedan den af synemännen bestämda tid utgått, hålles af länsmannen med samma antal nämndemän som ofvan sagts efterbesiktning för utrönande, huruvida de anmärkta bristerna blifvit botade. Finnes därvid brist kvarstå, skall kostnaden för dess afhjälpande uppskattas och i protokollet antecknas.

Kan ej för kostnad, som sålunda beräknats, lega af länsmannen under hand åstadkommas, varde arbetet utbudet på offentlig auktion, som hålles af länsmannen och kungöres i sockenkyrkan minst fyra dagar förut. Göres då ej anbud, som af länsmannen pröfvas antagligt, äge han på annat lämpligt sätt besörja om arbetets utförande.

Stanna vid vägsyn eller efterbesiktning förrättningsmännen i olika meningar, gälle hvad de flesta säga. Har hvar sin särskilda mening, gälle länsmannens.

Nämndeman, som biträder vid vägsyn eller efterbesiktning, skall för förrättningen åtnjuta ersättning enligt gällande resereglemente, dock att dagtraktamente ej må beräknas. Den sålunda utgående ersättningen bestrides till hälften ur vägkassan och till andra hälften af statsmedel.

Tillfälliga emellan de årliga vägsynerna uppkomna brister skall, där saken sådant uppskof tåla kan, väghållare eller vägfogde anmanas att inom viss kort tid afhjälpa, vid äfventyr, som ofvan är nämndt. Försittes den tid, eller är bristen af beskaffenhet, att dröjsmål med dess afhjälpande kan medföra våda för vägförande, låte länsmannen ofördröjligen på lämpligt sätt bota skadan.

Kostnad för väglagning, som enligt denna paragraf genom länsmannens föranstaltande utföres, äge han hos vederbörande väghållare eller vägfogde omedelbart uttaga; dock, hvad angår botande af tillfälliga brister, ej till större belopp än kronofogden, efter granskning af kostnadsräkningen, godkänner.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909.

Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kungl. Maj:ts högsta domstol tisdagen den 18 februari 1908.

Första rummet.

Närvarande:

Justitieråden: CARLSON,
BOHMAN,
SILFVERSTOLPE,
PETRÉN,
SKARSTEDT.

Sedan jämlikt högsta domstolens beslut den 4 februari 1908 handlingarna rörande det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlämnade, vid detta protokoll fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 35 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet cirkulerat emellan högsta domstolens ofvanbemälda ledamöter, företogs nu detta ärende till slutlig behandling.

Justitierådet *Skarstedt*, med hvilken *högsta domstolens öfriga ledamöter* förenade sig, anförde:

»Det remitterade förslaget innefattar, bland annat, stadgande därom att efter utgången af den tid, som utsatts för botande af vid vägsyn anmärkta brister, efterbesiktning skall äga rum för utrönande huruvida bristerna botats, samt att denna förrättning skall hållas i samma ordning som själfva vägsynen. Om den sålunda föreslagna anordningen skall genomföras, synes emellertid däraf följa, att 80 § i förevarande lag — hvilket lagrum innehåller, bland annat, bestämmelser angående åtgärder

för vinnande af rättelse i beslut vid vägsyn — bör undergå sådan ändring, att den kommer att upptaga dylika bestämmelser jämväl i fråga om beslut vid efterbesiktning. Till stöd för de nu gällande, på föranledande af 1905 års Riksdag tillkomna föreskrifterna angående besvär öfver beslut vid vägsyn anförde Riksdagen, bland annat, att väghållares rätt till klagan måste anses öfverensstämmande med den allmänt vedertagna grundsatsen att det ej bör vara part förmenadt att söka ändring i myndighets beslut, samt att mål af ifrågavarande beskaffenhet borde handläggas i administrativ väg. Hvad sålunda anförts i fråga om vägsyn får anses äga tillämpning äfven å beslut, hvarigenom vid efterbesiktning väghållare förklaras icke hafva ställt sig till efterrättelse honom meddeladt föreläggande att bota brist. Vidare bör, för den händelse att vid efterbesiktning beslut fattas i strid mot länsmannens mening, rättighet att underställa beslutet Konungens befallningshafvandes pröfning tillkomma länsmanen af samma grund, som åberopats för det år 1905 införda stadgandet om dylik rätt i fråga om beslut vid vägsyn, eller att därigenom betänkligheterna mot den samtidigt tillkomna utvidgningen af nämndemännens befogenhet vid vägsyn komme att undanröjas.

Därest hvad jag sålunda förordat i fråga om väghållares rätt till klagan vinner afseende, torde besvärstiden lämpligen böra räknas från dagen för efterbesiktningen. För tryggande af väghållarens rätt härutinnan synes det tillräckligt att i 35 § intages föreskrift att den i fjärde stycket af samma § omförmälda kungörelsen jämväl skall innehålla uppgift angående tiden för efterbesiktningen. I sammanhang med denna omarbetning synes emellertid berörda § tillika böra undergå jämkning i syfte att väghållare icke skall vara skyldig att hafva påsynad brist botad tidigare än då efterbesiktningen hålles, samt att i stället denna icke må utsättas att äga rum förr än åtta dagar från kungörelsens uppläsande.

I öfrigt lämnar jag förslaget utan annan anmärkning än att, för undvikande af möjligt missförstånd, i femte stycket af 35 § synes böra uttryckligen föreskrifvas, att äfven vid efterbesiktningen skall föras protokoll.»

Ur protokollet:
Lennart Berglöf.

Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM.
Justitieråden: CARLSON,
CLAËSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmälde chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Alfred Petersson högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden den 31 december 1907 inhämtade utlåtande öfver det vid samma protokoll fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 35 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Föredragande departementschefen redogjorde för utlåtandets innehåll samt anförde därefter:

Ehuru mellan vägsynen och den därpå följande efterbesiktningen föreligger en bestämd skillnad så till vida, att vid den förra beslutas

vissa ålägganden för väghållningsskyldiga, som försummat dem åliggande vägunderhåll, under det att efterbesiktningen närmast afser upptagande af viss för verkställigheten mot tredskande eller försumliga väghållare erforderlig bevisning, har jag ansett mig ej böra motsätta mig de af högsta domstolen enhälligt påyrkade ändringarna i 80 §. Jag har alltså låtit inom departementet utarbета förslag till ändring jämväl af sistnämnda lagrum, därvid i detsamma införts bestämmelser dels om rätt för väghållare att föra talan emot beslut vid efterbesiktning, hvarigenom an förklarats icke hafva ställt sig till efterrättelse honom meddeladt föreläggande att bota brist, och dels rörande befogenhet för länsmanen att underställa Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning beslut vid sådan förrättning, hvilket fattats i strid mot länsmannens mening.

I och med införandet af förenämnda rätt till klagan öfver beslut vid efterbesiktningen måste emellertid äfven den frågan själfallet lösas, hvad verkan sådan klagan skall hafva på den vidare tillämpningen af åläggandet vid vägsynen. Jag har ansett denna lösning böra gå i den riktningen, att, i öfverensstämmelse med hvad för närvarande gäller i fråga om klagan öfver åläggande vid vägsyn, i regel klagan öfver beslut vid efterbesiktning ej må hindra de i 35 § omförmälda verkställighetsåtgärder, men att böter enligt 77 § ej böra få ådömas, förr än genom slutligt beslut blifver afgjort, om och i hvad mån väghållaren skall anses hafva brustit i botandet af påsynta brister. Äfven dessa synpunkter hafva iakttagits vid omarbetningen af 80 §.

I samband med de sålunda vidtagna ändringarna i 80 § väglagen har i det af högsta domstolen angifna syfte en jämkning i den föreslagna lydelsen af 35 § väglagen ägt rum, hvilken jämkning berör fjärde och femte styckena af samma lagrum.

Föredraganden uppläste härefter det sålunda omarbetade förslaget och hemställde, att detsamma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle nådig proposition i ämnet af den lydelse, bilaga litt. . . . vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:
Abr. Unger.